

Erfaringerne fra USA og Schweiz har for længst leveret dokumentation for, at det direkte demokrati, folkeafstemningerne er udtryk for, ikke har erstattet, men på meget positiv måde suppleret det repræsentative demokrati. Der findes i øvrigt i disse lande mulighed for, at politierne kan udarbejde modforslag, der kan omfattes af afstemning, hvis politikerne ikke anser vælgerinitiativet for at være kvalificeret nok.

Navnlig i Schweiz viser erfaringerne tillige, at forbundspolitikere vælger at bruge mere tid på at udforme og omskrive lovforslagene og på at opnå bæredygtige og langsigtede løsninger, frem for at løbe risikoen for, at lovgivning af utilstrækkelig kvalitet og med kortsigtet virkning forlanges sendt til folkeafstemning. Det anføres undertiden i Schweiz, at de vigtigste referenda således er dem, der slet ikke finder sted.

Forslagsstillerne mener, at vejledende folkeafstemninger her i landet såvel på kommunalt som amtskommunalt plan vil føre til, at der opbygges en større interesse og ansvarsfølelse for samfundsforhold. Vælgerne opnår en direkte deltagelse i de politiske beslutninger og har al mulig grund til at engagere sig, diskutere på arbejdspladser, i hjemmene, i nærmiljøet i øvrigt, frem for blot passivt at skulle af finde sig med, at politikerne tiltager sig hele beslutningsretten.

Det kan i flere lande påvises, at oplysningskampagner forud for folkeafstemninger virker som en politisk debat- og læreproces. Det, der i lande som Danmark er »et internt anliggende« for politikere og embedsmænd, bliver i lande med folkeafstemningsinstitution til reelle debatemner, hvor sagernes indhold, argumenter og konsekvenser bringes frem i åben diskussion i medier, ved informationsmøder og på andre måder. Traditionen i Schweiz dokumenterer, at vælgerne træffer velgennemtænkte valg, og mulighederne for korridorpolitik, pression og manipulering begrænses.

Den svigtende vælgerinteresse for at deltage aktivt i partipolitisk arbejde er et yderligere vigtigt argument for folkeafstemninger. Omkring 1945-50 var op imod en fjerdedel af vælgerne her i landet medlemmer af en vælgerforening og deltog derigennem i den politiske beslutningsproces. I dag er kun omkring 7 pct. af vælgerne medlemmer af vælgerforeninger. Denne udvikling fører gradvis til, at kun en meget lille politisk »elite« deltager i politisk beslutningstagning, hvilket yderligere forøger afstanden imellem politikerne og befolkningen.

Fremskridtspartiet mener, at indførelse af vejledende folkeafstemninger vil være en virksom og posi-

tiv metode til igen at inddrage befolkningen i de politiske beslutninger.

Modstand imod regler om folkeafstemning vil formentlig være mest udbredt blandt interessegrupper, der i øjeblikket føler deres særinteresser tilfredsstillende varetaget af kommunalbestyrelse og amtsråd, men frygter, at deres synspunkter ikke har dækning hos befolkningens flertal.

Indførelse af flere folkeafstemninger i Danmark vil have den afgørende virkning, at regering og lovgivningsmagt med styrke kan afvise at bøje sig for pressionsgrupperes ønsker og krav i tilfælde, hvor disse er stridende imod befolkningsflertallets interesser. Det danske parlamentariske system, der afløste enevælden, kunne naturligt nok ikke forudse, den magt f.eks. interesseorganisationer og centraladministration ville opnå igennem årene på bekostning af befolkningens indflydelse gennem sine folkevalgte repræsentanter. Denne udvikling har tydeliggjort, at pressionsgrupper og særinteresser kan manipulere med et kommunalbestyrelses- eller amtsrådsflertal. Derimod kan sådanne interessegrupper ikke manipulere med en hel befolkning i en kommune.

Erfaringerne fra lande med folkeafstemning efter vælgerinitiativ viser i øvrigt, at regelproduktionen dæmpes – i modsætning til erfaringerne fra Danmark og andre repræsentative demokratier uden tilsvarende folkeafstemningsregler. Her øges regelproduktionen til stadighed, og ikke mindst mængden af ændringer til eksisterende lovgivning griber om sig.

Derudover viser udenlandske erfaringer, at folkeafstemninger er populære og skaber en større følelse af politisk ansvar hos befolkningen. I de lande, hvor regler herom findes, ses der ikke at foreligge ønsker om at ophæve reglerne.

Herhjemme blev der i forbindelse med 2. juni-afstemningen holdt en lokal folkeafstemning på Langeland, hvor et flertal af vælgerne afviste kommunalbestyrelsernes forslag om en kommunesammenlægning.

4. Folkeafstemningers betydning for skattetrykket

Befolkningens ansvar øges ved folkeafstemninger. Vælgerne inddrages i at forholde sig til sammenhængen imellem de beslutninger, man træffer, og de økonomiske og sociale konsekvenser, der opstår. Befolkningen kan f.eks. vælge udgiftskrævende foranstaltninger, men kender prisen og har friheden til at fra-vælge.

I den forbindelse er der grund til at fremhæve, at det er overvejende sandsynligt, at indførelse af regler